

УДК 341.322.5

Джорджіо А. Антонопулос –

кандидат кримінологічних наук,
професор кримінології

Нортумбрійського університету, Сполучене Королівство

Georgios A. Antonopoulos –

PhD in criminology,

professor of criminology at

Northumbria University, United Kingdom

(Ellison Pl, Newcastle upon Tyne NE1 8ST, Royaume-Uni)

Мар'яна Качинська –

кандидат юридичних наук, доцент,

викладач поліцейської та кримінології

Нортумбрійського університету, Сполучене Королівство

Maryana Kachynska –

PhD in Law, associate professor, Lecturer of criminology and policing at

Northumbria University, United Kingdom

(Ellison Pl, Newcastle upon Tyne NE1 8ST, Royaume-Uni)

Олена Джафарова –

доктор юридичних наук, професор,

професор кафедри поліцейської діяльності та

поліцейського адміністрування

Харківського національного університету внутрішніх справ, Україна

Olena Dzhaifarova –

Doctor of Law, professor,

Professor of police activity and public administration at

Kharkiv National University of Internal Affairs, Ukraine

(24 Lva Landau Avenue, Kharkiv, Ukraine)

Розслідування злочинів, пов'язаних із отриманням коштів від торгівлі людьми у Сполученому Королівстві

Статтю присвячено особливостям розслідування доходів, отриманих від торгівлі людьми у Сполученому Королівстві. Ґрунтовно проаналізовано державну політику останніх років у сфері попередження та боротьби із торгівлею людьми. Окремо розглянуто виклики та перешкоди, які постають у процесі розслідування даних злочинів, зокрема виявлення та конфіскації прибутків, отриманих у результаті такої злочинної діяльності.

Ключові слова: торгівля людьми; відмивання коштів; прибутки від торгівлі людьми; експлуатація людей; сучасне рабство.

Статья посвящена специфике расследования доходов от торговли людьми в Соединенном Королевстве. Тщательно проанализирована государственная политика последних лет в области предупреждения и борьбы с торговлей людьми. Отдельно рассматриваются проблемы и препятствия, возникающие в процессе расследования указанных преступлений, в частности выявления и конфискации прибыли, полученной в результате такой преступной деятельности.

Ключевые слова: торговля людьми; отмывание денег; прибыль от торговли людьми; эксплуатация людей; современное рабство.

G.A. Antonopoulos, M. Kachynska, O. Dzhafarova Investigation of Crimes Related to Human Trafficking Money in the United Kingdom

The article provides an account of human trafficking money and its investigation in the United Kingdom.

The article is based on three substantive sections: section 1 introduction; section 2 which provides a general overview of the social organisation of human trafficking in the UK; section 3, which describes the profits made from human trafficking and how these profits are spent and further invested; section 4, which deals with the good practices and challenges in relation to the financial investigation of human trafficking in the UK.

Combining the substantive and financial investigation of human trafficking has theoretical advantages: it can potentially uncover the extended network, activities, associates, geographical reach, and importantly, it may proactively identify traffickers' assets to be seized/confiscated. In the research undertaken it was not suggested that the legal framework itself had gaps. Powers to investigate, restrain, seize, and confiscate assets exist and can be deployed. However, these theoretical advantages are diluted by practical considerations as the nature and organisation of human trafficking does not lend itself well to financial investigation. Many of the human trafficking schemes are embedded in legitimate business whereas most of the trafficking schemes are simple in nature and small. Although some significant amounts have been laundered in specific cases, generally, sophisticated laundering schemes are the exception rather than the rule in the UK. The management of profits from human trafficking reflects primarily the fragmented nature of the phenomenon, the relatively small size of most schemes, the financial abilities of the criminal entrepreneurs and possible embeddedness of a trafficking scheme in a legal business. Investments are modest (reflecting in most cases the modest profits made in a rather open and highly competitive business). Attempts to disrupt human trafficking activity are, therefore, understandably prioritised by law enforcement agents over investigation of finances, despite the governmental emphasis on them.

Keywords: *human trafficking, money laundering, human trafficking proceeds, exploitation, modern slavery.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Торгівля людьми – це здійснення незаконної угоди, об'єктом якої є людина, а так само вербування, переміщення, переховування, передача або одержання людини, вчинені з метою експлуатації, з використанням обману, шантажу чи уразливого стану особи. Цей вид злочину за кримінальними прибутками займає третє місце у світі після нелегальної торгівлі зброєю та наркотиками. Щорічні доходи злочинців від торгівлі людьми у всьому світі складають майже 150 мільярдів доларів.

За даними Міжнародної організації праці (МОП) у світі близько 40 млн людей перебувають у рабстві, з них 71% – це жінки, а одна з чотирьох жертв — діти.

Дитячу працю використовують здебільшого у сільському господарстві (70,9%), секторі послуг (17,1%) і промисловості (11,9%). Тільки у Великій Британії виявлені чоловіки, жінки і діти, що зазнали експлуатації, з більш

ніж 90 країн. Це ілюструє транснаціональний масштаб проблеми.

Протидія торгівлі людьми в середньому завдає збитків бюджету Сполученого Королівства у розмірі від 3,3 до 4,3 млрд фунтів стерлінгів. Британський уряд заявив про свою рішучість боротися з легалізацією коштів, отримуваних організованою злочинністю, зокрема й з прибутками від торгівлі людьми. Боротьба із «значними незаконними прибутками, що їх отримують злочинці від торгівлі людьми» [1, с.11] буде здійснюватися шляхом «кримінального переслідування коштів злочинців, отриманих від торгівлі людьми, завдяки розширенню використання механізмів повернення активів і фінансових розслідувань» [1, с. 22], а також проведення заходів, що унеможливають отримання злочинцями винагороди від сучасного рабства. Законодавство Сполученого Королівства уже тривалий час впроваджує процедуру конфіскації активів з метою припинення фінансування злочинної діяльності з торгівлі людьми та

сучасного рабства. У Щорічному Звіті Великої Британії щодо сучасного рабства [2, с. 62] оприлюднено низку проблем, зокрема щодо перешкод на шляху проведення ефективної конфіскації незаконних прибутків, отриманих від сучасного рабства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми розслідування коштів, отриманих від торгівлі людьми у Сполученому Королівстві, вивчали Р. Браун, П. Белсер, К. Буллок, Б. Міддлетон, Д. Папаніколао, П. Спрот, Х. Мілс, С. Скотбоу, М. Леві та інші дослідники.

Невирішені раніше проблеми. З огляду на динаміку розширення злочинної діяльності у сфері торгівлі людьми у Сполученому Королівстві фахове дослідження розслідування коштів, отриманих від таких злочинів, становить науковий та прикладний інтерес.

Метою цієї статті є первинне оцінювання окреслених вище питань, а також установлення реальних досягнень правоохоронних органів у боротьбі з незаконно отриманими коштами від торгівлі людьми у Сполученому Королівстві.

Виклад основного матеріалу. Передусім зазначимо, що ця праця ґрунтується на результатах опитувань 20 експертів. Ними виступили академічні дослідники, які займаються питаннями організованої злочинності загалом і торгівлі людьми зокрема, члени неурядових організацій, правоохоронці з поліції Британії, Національного агентства з питань боротьби зі злочинністю (National Crime Agency – NCA), податкової та митної служби Її Величності (Her Majesty Revenue and Customs – HMRC), регіонального підрозділу з проведення спеціальних операцій (Regional Special Operations Units), офіцери з кримінальних та фінансових розслідувань Міністерства внутрішніх справ (Home Office), а також представників соціальних служб¹. Було використано звіти розвідки столичної поліції (Metropolitan Police). Ці розвідувальні звіти за своєю суттю є профілями загальних проблем організованої злочинності, й зокрема торгівлі людьми, і мають на меті проінформувати про тактичні завдання та координаційні групи у поліції. Нарешті, для кращого розуміння бізнес-моделей торгівлі людьми в цілому було

використано відкриті джерела, як-от: звіти науковців, дослідницьких інститутів, уряду, національних та міжнародних організацій (поліція Британії, Національне агентство боротьби із злочинністю, Шотландське агентство боротьби зі злочинністю та наркотиками, Управління з боротьби трудовими злочинами (Gangmasters and Labour Abuse Authority, а також у зв'язку із зміною назви органу – Gangmasters Licensing Authority²), Європол, звіти міжнародних організацій (підрозділ ООН з питань наркотиків та злочинності, група розробки фінансових заходів боротьби із відмиванням грошей) і неурядових організацій. До відкритих джерел належать ЗМІ та пресрелізи правоохоронних органів.

Соціальна організація торгівлі людьми у Сполученому Королівстві

Щонайменше три фази можна виділити у процесі торгівлі людьми: 1) вербування; 2) транспортування від місця походження до місця призначення і потенційного нелегального переміщення потерпілих від торгівлі людьми; 3) експлуатація з метою отримання кримінального прибутку.

Вербуванню, за винятком випадків викрадення потерпілої особи, сприяють різноманітні актори; приміром, друзі та родина потерпілої особи, колеги по роботі, особи духовного авторитету (священники, та\або особи, що виконують роль духовного наставника для потерпілої особи і мають значний вплив на цю потерпілу особу), агентства з працевлаштування або навіть компанії у сфері розваг, які залучають артистів (E1; E2; E3; E4; E5 та ін. – опитані експерти). У окремих випадках вербування відбувається через неформальні особистісні контакти у невеликих населених пунктах у країнах походження потерпілих. Наприклад, чимало потерпілих від торгівлі людьми з Румунії в окремих місцевостях на півночі Англії вербуються п'ятдесятницькими церквами у окремих районах чи маленьких селищах, де переважає етнічно більшість ромів (E11).

Злочинці можуть використовувати легальні агентства, тож при вчиненні незаконних дій вони можуть надавати жертві контакти та юридичну документацію як спосіб

¹ У цьому дослідженні з метою збереження анонімності джерела інформації були закодовані: «Е» означає експерт.

² Орган інспекції праці

зняти побоювання щодо торгівлі людьми і маскування майбутньої експлуатації (E1; E2; E3). Багато з експлуатованих осіб свідомо та добровільно рекрутуються як для секс-індустрії, так і для ринку праці у Сполученому Королівстві. І хоча потерпілі знають або підозрюють, до якої сфери праці їх залучатимуть, однак вони не усвідомлюють рівень експлуатації, що на них чекає по прибуттю. На цьому етапі також може вчинитись підrobка документів або отримання необхідних документів шляхом корупції та підкупу правоохоронних органів чи їх посадових осіб. Етап вербування також передбачає фальшиві обіцянки, зокрема повний пакет з працевлаштуванням, у якому потерпілим пропонують житло як елемент працевлаштування, а також інші бонуси та допомогу у повсякденному житті. Наприклад, більшості представникам ромської національності, які приїхали працювати на півдні Англії, було запропоновано, окрім роботи за контрактною основою, допомогу у процесі отримання бонусів та медичної допомоги (наприклад, послуги стоматолога). У разі внутрішньої торгівлі людьми у Сполученому Королівстві піддаються вербуванню безпритульні особи, зубожілі індивіди, які харчуються у спеціальних (безкоштовних) їдальнях, особи з проблемами психічного здоров'я та різного роду залежностями, вразливі або під опікою, діти та молодь зі спеціальних закладів догляду (E7). До того ж, інформаційні та комунікативні технології значною мірою сприяють на стадії вербування [3; 4; 5].

Транспортування, включаючи стадію надання притулку під час транзиту, є фазою, де різні суб'єкти виконують різні функції. Залучення різноманітних суб'єктів тягне за собою фінансові операції, які без належного аналізу не можна зараховувати до діяльності організованої злочинності. Транспортування до Сполученого Королівства, особливо з інших країн-членів ЄС, часто здійснюється легально. Для транспортування громадян країн, що не входять до ЄС, використовуються порти на південному та східному узбережжі країни (E5).

Розрізняють дві головні форми експлуатації: а) сексуальна та б) трудова експлуатація. Вони найпомітніші серед інших форм експлуатації, таких, наприклад, як

вилучення органів та їх продаж. Потерпілі від секс-торгівлі максимально спостерігаються у вуличній проституції, але багато випадків секс-торгівлі відбувається у «підпільних» приміщеннях, зокрема приватних будинках або борделях.

Громадські й узаконені місця, масажні салони та оздоровчі клуби, а також стриптиз-клуби виступають прикриттям для нелегальної проституції і торгівлі людьми. Трудова експлуатація була виявлена також у трудомісткому виробництві, будівництві та сільському господарстві, закладах обслуговування, таких як салони манікюру, засмаги, миття машин, гаражі, послуги з прибирання, готельна індустрія, громадського харчування, сфера догляду (піклування), компанії з оренди та утилізації відходів, а також домашня праця³. Сприяє торгівлі робочою силою у Сполученому Королівстві існування розширених ланцюжків постачання робочої сили, що дозволяють забезпечити значну дистанцію між агентом (посередником), який постачає робочу силу, з одного боку, та кінцевим її споживачем – з іншого. У такій різноманітній та децентралізованій системі легальні підприємства не завжди знають, звідки було взято працівників і як вони були рекрутовані [6]. Наприклад, потерпілих від торгівлі людьми з В'єтнаму експлуатують на фермах з вирощування коноплі. За даними Національного агентства боротьби із злочинністю, у 2016 році найпоширенішим видом торгівлі людьми, зареєстрованим як для дорослих, так і для дітей, потерпілих у Сполученому Королівстві, була торгівля з метою трудової експлуатації [7]. Деякі респонденти з правоохоронних органів та неурядових організацій також засвідчили, що торгівля людьми та експлуатація, як правило, трапляються у зазначених вище сферах та закладах (але слід пам'ятати, що форми експлуатації є перехресними (E17, E20).

³ Слід пам'ятати, що у більшості випадків форми експлуатації переплітаються. Наприклад, статеві зносини з жінкою, яка є потерпілою від торгівлі людьми, у громадських місцях, у тому числі місцях, що прикриваються законною діяльністю - масажні салони, спа-клуби – може поєднуватися із наданням несексуальних послуг, наприклад, масаж, танці, обслуговування клієнтів тощо.

Торгівля людьми розповсюджена по всій країні, тож досить важко ідентифікувати гарячі точки, окрім, мабуть, великих міст Сполученого Королівства (з метою сексуальної експлуатації): Лондон, Бірмінгем, Манчестер, Глазго, Ньюкасл тощо. Однак відомо чимало випадків торгівлі людьми з метою трудової експлуатації на півдні та сході країни та торгівлі людьми з метою сексуальної експлуатації на заході, півночі, Уельсі, Шотландії та Північній Ірландії [8]. Слід також пам'ятати, що одних і тих самих мігрантів може бути визискувано не тільки у Сполученому Королівстві, але й інших країнах. Розвідувальні звіти свідчать, що албанські чоловіки та жінки з фальшивими італійськими документами направляються до Ірландської Республіки, де їх експлуатують. Пізніше такі особи переїжджають до Північної Ірландії, де їх у подальшому знову експлуатують. За фактом, ці потерпілі переміщуються з однієї країни до іншої на основі наявної роботи та на короткострокові проекти. Вони живуть в орендованих вагончиках або навіть у сараях.

Прибутки від торгівлі людьми, інвестиції та відмивання грошей

Часто стверджують, що фінансовий масштаб торгівлі людьми з метою сексуальної та трудової експлуатації є значним і приносить великі прибутки для учасників [9]. Дослідження Міністерства внутрішніх справ на початку 2000-х років оцінило сексуальну експлуатацію приблизно у 275 млн фунтів стерлінгів у 2003 році [10]. Подібним чином відносно нещодавнє дослідження, також проведене Міністерством внутрішніх справ, оцінило сексуальну експлуатацію (дорослих, виключно іноземних жінок) у Сполученому Королівстві приблизно в 130 млн фунтів стерлінгів [11] на основі приблизного річного доходу. У свою чергу Шотландське агентство боротьби зі злочинністю та наркотиками обрахувало означений вище дохід у 48 000 фунтів стерлінгів на одного іноземного працівника секс-бізнесу [12]. Деякі відомості про фінансові масштаби торгівлі людьми у Сполученому Королівстві можна знайти у звітах Управління з боротьби з трудовими злочинами за періоди 2013/2014, 2014/2015 та 2015/2016 роки. У період з 2013 до 2016 рр. Управління з боротьби з трудовими злочинами (та партнерські агентства) виявили

та ліквідували 78 організованих злочинних груп, вартість їх злочинних активів становила 18 400 000 фунтів стерлінгів, а суми, визначені як не виплачена заробітна плата, відпустка та надмірні транспортні виплати, досягли 6 600 000 фунтів стерлінгів. Слід пам'ятати, що ці цифри стосуються лише фактів, які були виявлені Управлінням з боротьби з трудовими злочинами [13; 14; 15].

Витрати та інвестування прибутку від торгівлі людьми. Злочинні кошти від торгівлі людьми, виявлені у Сполученому Королівстві, здебільшого витрачаються на певний рівень життя, коштовності, дорогий відпочинок, подарунки для жінок та машини. З опублікованої інформації Управлінням з боротьби з трудовими злочинами [16] відомо, що злочинці часто використовують імена потерпілих від торгівлі людьми для сплати податку на автомобілі та страхування, щоб ці автівки неможливо було відслідкувати і пов'язати із злочинцями. Значна частина прибутку використовується для сплати боргів як самих злочинців, та і членів їх сімей та близьких осіб. Злочинні кошти також інвестується в легальну економіку, зокрема, у бізнеси із інтенсивним обігом готівки (і ці місця часто стають місцями експлуатації), а саме: ресторани швидкого харчування, автомийки, манікюрні бізнеси та салони краси. Певні суми грошей використовуються для купівлі нерухомості як у Сполученому Королівстві, так і у країнах походження інших злочинців (E9; E14; E16; E20). Рідше прибуток від торгівлі людьми використовується для розширення бізнесу. Чим більш таємною є схема, тим важче її розширити; схеми, що вбудовані у легальний бізнес, ймовірно будуть інвестовані.

Відмивання грошей і переміщення доходів від торгівлі людьми. У своєму дослідженні ми не виявили витончених, складних та масштабно систематизованих схем відмивання злочинних коштів. Незаконний прибуток використовувався для створення бізнесових інтересів, тому це можна розглядати як відмивання грошей. Однак отримані незаконні доходи згодом не відмивались через ці легальні підприємства з моменту їх створення. Установлено епізоди, коли злочинці, задіяні у дрібних схемах торгівлі людьми, відмивали свої гроші за допомогою простих шахрайських схем благодійної

допомоги дітям. Відомий випадок у справі МХ про китайську «мадам», що керувала мережею борделів у північному Лондоні, яка буцімто мала тісні зв'язки з організованою злочинною групою ТРІАД (TRIAD) і була залучена до організації проституції та торгівлі наркотиками; її було засуджено за відмивання грошей [17].

Стосовно переміщення коштів за межі Сполученого Королівства слід зазначити наступне. У ході дослідження викристалізувався висновок, що у зв'язку із фрагментацією бізнесу не було особливої потреби переміщувати гроші за кордон. Коли виникала потреба у переміщенні незаконних коштів, використовувались легальні фінансові установи. У випадках торгівлі людьми із Східної Європи зафіксоване повернення невеликої суми коштів шляхом банківських переказів, однак це не викликало підозри у державних органів, адже «немає нічого особливого у таких переказах» (E16). Один із опитаних згадав про розслідування Регіонального відділу боротьби з організованою злочинністю щодо китайської злочинної організації, яка переказувала мільйони фунтів стерлінгів через кілька банків з Великої Британії до Гонконгу. Банківські рахунки, відкриті в різних місцях країни, були пов'язані з публічними будинками. За деякими оцінками, до Гонконгу було переведено від 5 до 15 млн фунтів стерлінгів (E14). Хоча зазвичай злочинці використовують служби миттєвих грошових переказів, наприклад, MoneyGram або Western Union, де одноразово вносять невеликі депозити. У цьому разі гроші від торгівлі людьми перераховуються до країни походження злочинців та надсилаються членам їх родин і друзям (великій кількості одержувачів). Якщо ж жінок збирають у пунктах в'їзду до Великої Британії і купують на місці, перевізники/супроводжуючі отримують оплату готівкою, а гроші негайно фізично транспортуються назад у країну походження [18].

Виклики, що постають під час розслідування торгівлі людьми

У Сполученому Королівстві є чимало нормативно-правових актів, які регламентують протидію торгівлі людьми та її фінансування, а також передбачають владні повноваження щодо обмеження, арешту та конфіскації активів. Протидія також включає діяльність низки

органів: відділи боротьби з економічною злочинністю, що входять до системи поліції, та спеціалізовані фінансові слідчі; Спільна база даних повернених активів; інформаційна база даних Національного агентства боротьби зі злочинністю; регіональні групи з повернення активів з метою збільшення кількості конфіскацій та вартості вилучених активів; партнерські взаємодії між публічним та приватним сектором з метою боротьби із відмиванням грошей. Завдяки новому підходу стали відомими успішні справи розслідування торгівлі людьми, які розпочались через дрібні фінансові аспекти [19; 7], а також справи, де фінансове розслідування відіграло важливу роль у притягненні до відповідальності за торгівлю людьми у Сполученому Королівстві [20].

Слід зауважити вибудовану надійну систему фінансових розслідувань організованої злочинності загалом у державі. Така практика вочевидь може бути використана і для розслідування торгівлі людьми, хоча вона має як переваги, так і недоліки, що пов'язані саме із специфікою цих злочинів. Серед вад системи є професійно-культурні правоохоронні практики протидії торгівлі людьми. Хоча боротьбі з торгівлею людьми та сучасним рабством відводиться важливе місце в політичному порядку денному та національних правоохоронних органах Великої Британії [21], однак фінансові аспекти торгівлі людьми не є пріоритетними на місцевому рівні (E8, E18) (за винятком спеціалізованих підрозділів). Головним завданням є припинення злочинної діяльності, пов'язаної із торгівлею людьми, і порятунок потерпілих (E15), тому визначальною метою відповідних органів влади на місцях є забезпечення невідворотності покарання за такі злочини. Через децентралізовану природу торгівлі людьми, її відносну простоту та безліч дрібних схем судочинство не виокремлює ніяких фінансових аспектів, що могли б бути необхідними і корисними для доведення вини.

Зауважимо, що небажання правоохоронних органів на місцях брати участь у фінансових розслідуваннях злочинів з торгівлі людьми з потенційно складними фінансовими елементами має цілу низку причин. Убудованість більшості схем сексуальної та трудової експлуатації в легальний бізнес і економіку ускладнює розслідування усіх

фінансових питань, що цілком слушно потребує спеціалізованих слідчих. Через це правоохоронці (за винятком офіцерів податкової та митної служби Ї Величності) неохоче та з острахом беруться за ці справи (Е9).

Фінансове розслідування торгівлі людьми також вважається дуже тривалим процесом, «процесуальним кошмаром», особливо у разі необхідності залучення фінансових установ (наприклад, банків) для надання доказів/заяв у справі (Е9, Е19). Як відомо, фінансові установи доволі неохоче надають необхідні докази для справ, які не передаються до суду [22].

Згідно з положеннями Закону про доходи від злочинної діяльності 2002 року процедура конфіскації передбачає переговори про фінансову вигоду правопорушника від його злочинної діяльності з метою винесення рішення про позбавлення цієї вигоди. Дослідник Буллок К. припускає, що низка чинників ускладнює встановлення кримінальної вигоди, з одного боку, та визначення доступної суми, яка може бути конфіскована, з іншого, зокрема дискреційна практика офіцерів поліції та фінансових розслідувачів, організаційні обмеження і компроміс між захистом й обвинуваченням [23, с. 45–64]. Як зазначає вчений Хутон С., конфіскаційні та фінансові частини справ, якими займається столична поліція, дуже часто розтягуються на роки, тож у багатьох випадках торговці людьми відбувають покарання і звільняються до закінчення процедури конфіскації [17].

Далі, фінансове розслідування торгівлі людьми нечасто дає результати, відповідні зусиллям і ресурсам, вкладеним правоохоронними органами (Е14; Е19). Наприклад, операція «Пентаметр 2» (Pentameter 2), розпочата в жовтні 2007 року, була спільним національним заходом, у якому брали участь усі поліцейські сили Сполученого Королівства, Агентство з боротьби з організованою злочинністю, Міграційна служба Сполученого Королівства, Королівська прокуратура та кілька неурядових організацій. У результаті операції було заарештовано 528 злочинців-торговців людьми і «вилучено понад 500 000 фунтів стерлінгів готівкою [...] у цих арештованих злочинців» [24]. Припустимо, що загальна сума вилученої готівки становить 550 000 фунтів

стерлінгів, вилучена готівка на одного злочинця становитиме в середньому всього 1041,66 фунтів стерлінгів. Дослідник Спрот П. проаналізував дані Міністерства юстиції Великої Британії щодо вироків про конфіскацію засудженим за торгівлю людьми за період 2004–2009 рр. [25, с. 149–162]. Ці дані демонструють, що стосовно майже 90 % злочинців навіть не розглядалось рішення про конфіскацію. Тож учений слушно зауважив, що злочинці «мали так мало активів, що поліція/прокуратура навіть і не прагнула щось зробити» [25, с. 156]. Це підтверджують і деякі респонденти, вказуючи, що торговці людьми у Великій Британії не є фінансово цікавими порівняно з іншими організованими злочинними угрупованнями, які є пріоритетними для фінансового розслідування, наприклад, контрабандистами наркотиків (Е15).

Також Булок К., проаналізувавши дані Спільної бази даних про повернення активів [26], встановив, що впродовж 2006/2007 було видано ордерів на конфіскацію за звинуваченнями у торгівлі наркотиками у 62 % випадків, відразу ж після ордерів за: фінансові махінації/обман 10 %; крадіжка зі зломом 7%; шахрайство 0,5 %. Що стосується їх вартості, рішення про конфіскацію з найвищими середніми значеннями стосуються шахрайства з податком на додану вартість (336 000 фунтів стерлінгів), за ними йдуть злочини, пов'язані з відмиванням грошей (255 000 фунтів стерлінгів), пограбуванням (21 500 фунтів стерлінгів), торгівлею наркотиками (20 000 фунтів стерлінгів) і крадіжками зі зломом (14 500 фунтів стерлінгів). Торгівля людьми в аналізі не фігурувала. Зі звіту Міністерства внутрішніх справ учений Браун К. виокремив низку випадків, у яких ордер на конфіскацію оцінював вигоду в 100 000 фунтів стерлінгів або більше, щоб визначити більш серйозні випадки, які також вважалися такими, що вочевидь стосуються «організованої» злочинності. З них відсоток епізодів, які могли (але не обов'язково) були «пов'язані з торгівлею людьми», становив: 5% для «проституції» (3 випадки), 7% для «міграційних правопорушень» (4 випадки). Причинами невеликих зареєстрованих доходів від торгівлі людьми можуть бути фактично невеликі прибутки торговців людьми з огляду на те, що торгівля людьми у Великій Британії є дуже конкурентним ринком, а також що цей

злочинний бізнес має справу здебільшого з готівкою, що надзвичайно ускладнює процес відстеження грошей, і що платежі часто здійснюються в країнах походження та транзиту. Звісно, слід пам'ятати, що органи влади не завжди можуть відрізнити торговців людьми, які просто витратили свої злочинні гроші, і тих, хто успішно приховав свої активи в інших контекстах [26].

Висновки. Поєднання основного та фінансового розслідування торгівлі людьми дає теоретичні переваги: воно потенційно може виявити розширену мережу, діяльність, партнерів, географічне охоплення, і, що важливо, воно може завчасно ідентифікувати активи торговців людьми, які підлягають арешту/конфіскації. У цьому дослідженні автори не ставили за мету з'ясувати прогалини правових засад розкриття аналізованих злочинів. Повноваження державних органів щодо розслідування, обмеження, арешту та конфіскації активів існують і можуть бути застосовані. Однак ці теоретичні переваги розмиваються практичними міркуваннями, оскільки природа та організація торгівлі людьми

не завжди поєднуються з фінансовими розслідуваннями. Здебільшого схеми торгівлі людьми є простими за своєю природою і дуже часто вбудовані у законний бізнес.

І хоча деякі значні суми було відрито в окремих випадках, загалом складні схеми відмивання є скоріше винятком, ніж правилом у Великій Британії. Управління прибутками від торгівлі людьми відображає передусім фрагментований характер явища, відносно невеликий розмір більшості схем та фінансові можливості злочинних підприємців, можливу вбудованість схеми торгівлі людьми в легальний бізнес. Інвестиції скромні (відображають переважно скромні прибутки, отримані у досить відкритому та висококонкурентному бізнесі). Таким чином, стає очевидним, чому спроби перешкодити злочинній діяльності з торгівлі людьми мають пріоритет над розслідуванням фінансових злочинів у цій сфері, хоча уряд і приділяє цьому відповідну увагу.

Список використаних джерел:

1. HM Government (2015) The Serious and Organised Crime Strategy: Annual Report for 2014. London: HMSO.
2. HM Government (2018), 2018 UK Annual Report on Modern Slavery. URL: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/749346/2018_UK_Annual_Report_on_Modern_Slavery.pdf.
3. Home Office (2014) Review of the National Referral Mechanism for Victims of Human Trafficking. London: Home Office.
4. Antonopoulos, G.A. et al. (2020) Technology in Human Smuggling and Trafficking. Cham, Switzerland: Springer.
5. L'Hoiry, X., Moretti, A. & Antonopoulos, G.A. (2021) 'Identifying Sex Trafficking in Adult Services Websites: An Exploratory Study with a British Police Force', Trends in Organised Crime, DOI: 10.1007/s12117-021-09414-1.
6. Skrivankova, K. (2014) Forced Labour in the United Kingdom. York: Joseph Rowntree Foundation.
7. NCA (2017) Human Trafficking: National Referral Mechanism Statistics – End of Year Summary 2016. URL: <http://www.nationalcrimeagency.gov.uk/publications/national-referral-mechanism-statistics/2016-nrm-statistics/788-national-referral-mechanism-statistics-end-of-year-summary-2016/file>.
8. NCA (2016) National Strategic Assessment of Serious and Organised Crime. 2016. URL: <http://www.nationalcrimeagency.gov.uk/publications/731-national-strategic-assessment-of-serious-and-organised-crime-2016/file>.
9. Belser, P. (2005) Forced Labor and Human Trafficking: Estimating the Profits. Working Paper 42. Geneva: International Labor Office.

10. Dubourg, R., & Prichard, S. (2008). *Organised crime: revenues, economic and social costs, and criminal assets available for seizure*. London: Home Office.
11. Mills, H., Skodbo, S., & Blyth, P. (2013) *Understanding organised crime: estimating the scale and the social and economic costs*. London: Home Office.
12. SCDEA (2011) *Human Trafficking Intelligence Assessment Summary*. Paisley: SCDEA.
13. GLA (2014) *GLA Annual Report and Accounts, 1 April 2013 to 31 March 2014*. Nottingham: GLA.
14. GLA (2015) *GLA Annual Report and Accounts, 1 April 2014 to 31 March 2015*. Nottingham: GLA.
15. GLA (2016a) *GLA Annual Report and Accounts, 1 April 2015 to 31 March 2016*. Nottingham: GLA.
16. GLA (2016b) 'Horse trading'. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=k-I5EtcwdM>.
17. Hutton, S. (2017) *Organised Crime: An Ethnographic Study of the Monitoring and Disrupting of those Designated as High-Level 'Organised Criminals' Within the Metropolitan Police*. Unpublished PhD thesis, Open University.
18. Webb, S. and Burrows, J. (2009) *Organised Immigration Crime: A Post-Conviction Study*. Research Report 15. London: Home Office.
19. NCA (2015) *NCA Strategic Assessment: The Nature and Scale of Human Trafficking in 2014*. London: NCA.
20. FATF/OECD (2011) *Money Laundering Risks Arising from Trafficking in Human and Smuggling of Migrants*. Paris: FATF.
21. ATMG (Anti-Trafficking Monitoring Group) (2013) *In the Dock: Examining the UK's Criminal Justice Response to Trafficking*. London: ATMG.
22. Brown, R., Evans, E., Webb, S., Holdaway, S. Berry, G., Chenery, S. Gresty, B. and Jones, M. (2012) *The Contribution of Financial Investigation to Tackling Organised Crime: A Qualitative Study*. Research Report 65 London: Home Office.
23. Bullock, K. (2014) 'Criminal Benefit, the Confiscation Order and the Post-Conviction Confiscation Regime', *Crime, Law and Social Change*, 62(1), 45-64.
24. Home Office (2008) 'Major Police Probe into Trafficking Lead to 528 Arrests', Home Office News Release, 124/2008.
25. Sproat, P. (2012) 'A Critique of the Official Discourse on Drug and Sex Trafficking by Organised Crime Using Data on Asset Recovery', *Journal of Financial Crime*, 19(2), 149-162.
26. Bullock, K., Mann, D., Street, R. and Coxon, C. (2009) *Examining attrition in confiscating the proceeds of crime*. URL: <http://library.college.police.uk/docs/horr/horr17c.pdf>.

References:

1. HM Government (2015) *The Serious and Organised Crime Strategy: Annual Report for 2014*. London: HMSO.
2. HM Government (2018), *2018 UK Annual Report on Modern Slavery*. URL: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/749346/2018_UK_Annual_Report_on_Modern_Slavery.pdf.
3. Home Office (2014) *Review of the National Referral Mechanism for Victims of Human Trafficking*. London: Home Office.
4. Antonopoulos, G.A. et al. (2020) *Technology in Human Smuggling and Trafficking*. Cham, Switzerland: Springer.
5. L'Hoiry, X., Moretti, A. & Antonopoulos, G.A. (2021) 'Identifying Sex Trafficking in Adult Services Websites: An Exploratory Study with a British Police Force', *Trends in Organised Crime*, DOI: 10.1007/s12117-021-09414-1.
6. Skrivankova, K. (2014) *Forced Labour in the United Kingdom*. York: Joseph Rowntree Foundation.

7. NCA (2017) Human Trafficking: National Referral Mechanism Statistics – End of Year Summary 2016. URL: <http://www.nationalcrimeagency.gov.uk/publications/national-referral-mechanism-statistics/2016-nrm-statistics/788-national-referral-mechanism-statistics-end-of-year-summary-2016/file>.
8. NCA (2016) National Strategic Assessment of Serious and Organised Crime.2016. URL: <http://www.nationalcrimeagency.gov.uk/publications/731-national-strategic-assessment-of-serious-and-organised-crime-2016/file>.
9. Belser, P. (2005) Forced Labor and Human Trafficking: Estimating the Profits. Working Paper 42. Geneva: International Labor Office.
10. Dubourg, R., & Prichard, S. (2008). Organised crime: revenues, economic and social costs, and criminal assets available for seizure. London: Home Office.
11. Mills, H., Skodbo, S., & Blyth, P. (2013) Understanding organised crime: estimating the scale and the social and economic costs. London: Home Office.
12. SCDEA (2011) Human Trafficking Intelligence Assessment Summary. Paisley: SCDEA.
13. GLA (2014) GLA Annual Report and Accounts, 1 April 2013 to 31 March 2014. Nottingham: GLA.
14. GLA (2015) GLA Annual Report and Accounts, 1 April 2014 to 31 March 2015. Nottingham: GLA.
15. GLA (2016a) GLA Annual Report and Accounts, 1 April 2015 to 31 March 2016. Nottingham: GLA.
16. GLA (2016b) ‘Horse trading’. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=k-I5EtcwdM>.
17. Hutton, S. (2017) Organised Crime: An Ethnographic Study of the Monitoring and Disrupting of those Designated as High-Level ‘Organised Criminals’ Within the Metropolitan Police. Unpublished PhD thesis, Open University.
18. Webb, S. and Burrows, J. (2009) Organised Immigration Crime: A Post-Conviction Study. Research Report 15. London: Home Office.
19. NCA (2015) NCA Strategic Assessment: The Nature and Scale of Human Trafficking in 2014. London: NCA.
20. FATF/OECD (2011) Money Laundering Risks Arising from Trafficking in Human and Smuggling of Migrants. Paris: FATF.
21. ATMG (Anti-Trafficking Monitoring Group) (2013) In the Dock: Examining the UK’s Criminal Justice Response to Trafficking. London: ATMG.
22. Brown, R., Evans, E., Webb, S., Holdaway, S. Berry, G., Chenery, S. Gresty, B. and Jones, M. (2012) The Contribution of Financial Investigation to Tackling Organised Crime: A Qualitative Study. Research Report 65 London: Home Office.
23. Bullock, K. (2014) ‘Criminal Benefit, the Confiscation Order and the Post-Conviction Confiscation Regime’, *Crime, Law and Social Change*, 62(1), 45-64.
24. Home Office (2008) ‘Major Police Probe into Trafficking Lead to 528 Arrests’, Home Office News Release, 124/2008.
25. Sproat, P. (2012) ‘A Critique of the Official Discourse on Drug and Sex Trafficking by Organised Crime Using Data on Asset Recovery’, *Journal of Financial Crime*, 19(2), 149-162.
26. Bullock, K., Mann, D., Street, R. and Coxon, C. (2009) Examining attrition in confiscating the proceeds of crime. URL: <http://library.college.police.uk/docs/horr/horr17c.pdf>.